

**Navodila
za uporabo samostojnih
delovnih zvezkov z rešitvami
nalog za predmet**

**DOMOVINSKA IN
DRŽAVLJANSKA
KULTURA IN ETIKA**

za 7. in 8. razred

Ljubljana, 2023

Navodila za uporabo samostojnih delovnih zvezkov z rešitvami nalog za predmet
DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA KULTURA IN ETIKA
Samostojni delovni zvezki so razviti po učnem načrtu, sprejetim februarja 2011.

Besedilo ni lektorirano.

Založila: i2 družba za založništvo, izobraževanje in raziskovanje d.o.o., Ljubljana
Za založbo: Manja Hafner Verbič

E-pošta: info@i2-lj.si
Spletna stran: <http://www.i2-lj.si>

Oblikovanje in prelom: i2 d.o.o., Ljubljana

Ilustracije: Tomaž Lavrič

Prva izdaja.

© i2 d.o.o., Ljubljana, april 2023

V teh navodilih so izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, uporabljajo kot nevtralni za ženski in moški spol.
--

UVOD

Namen

Samostojna delovna zvezka, ki smo ju pripravili za predmet domovinska in državljanska kultura in etika v 7. in 8. razredu, z naslovoma:

• **Domovinska in državljanska kultura in etika, samostojni delovni zvezek za 7. razred osnovne šole** in

• **Domovinska in državljanska kultura in etika, samostojni delovni zvezek za 8. razred osnovne šole,**

smo priredili po svojima potrjenima učbenikoma in delovnim zvezkoma za ta predmet.

Naloge so prilagojene samostojnemu delovnemu zvezku, zato so nekatere spremenjene ali nove.

7. razred

- spoznavanju človekovih pravic, etičnih načel, moralnih pravil, državljanskih pravic in dolžnosti ter vrednot, ki so temelj nacionalne in državljanske skupnosti;
- razvijanju, urejanju in preverjanju predstav, ki jih imajo učenci o etičnih vprašanjih, človekovih pravicah, demokraciji in državljanskih pravicah ter dolžnostih;
- prepoznavanju predsodkov, diskriminacije, enostranskih mnenj in stereotipov;
- razvijanju vrednostne usmeritve, ki je temelj humane in demokratične družbe, zlasti razvijanju privrženosti človekovim pravicam;
- razvijanju sposobnosti za moralno in socialno presojanje;
- spoznavanju odnosa med državo in verskimi skupnostmi v Sloveniji;
- spoznavanju nekaterih svetovnih verstev in novih verskih gibanj;
- razvoju veščin (za izražanje mnenj, argumentiranje).

8. razred

- spoznavanju državljanskih pravic in dolžnosti ter vrednot, ki so temelj nacionalne in državljanske skupnosti;
- spoznavanju osnov demokratičnega političnega sistema v lokalni skupnosti in na ravni države;
- spoznavanju zakonodajne, izvršilne in sodne veje oblasti;
- razvijanju vrednostne usmeritve, ki je temelj humane in demokratične družbe, zlasti razvijanju privrženosti človekovim pravicam;
- razvijanju sposobnosti za moralno in socialno presojanje;
- spoznavanju medijev in njihove moči;
- financam, delu in gospodarstvu;
- Evropski uniji;
- svetovni skupnosti;
- razvoju veščin (za izražanja mnenj, argumentiranje).

Vrste nalog

Naloge iz samostojnih delovnih zvezkov se delijo na:

- naloge, pri katerih učenci obnovijo, preuredijo in na nov način povežejo znanje o človekovih pravicah, družbi, demokraciji, slovenski nacionalni in državljanski skupnosti;
- naloge, pri katerih učenci uporabljajo idejo človekovih pravic in idejo demokracije v razčlenitvi konkretnih socialnih in državljanskih situacij;
- naloge, pri katerih učenci oblikujejo mnenja v zvezi s problemi, ki nastajajo v slovenski državljanski in nacionalni skupnosti;
- naloge, pri katerih učenci kritično razmišljajo o nekaterih mnenjih in predstavah, ki jih sicer brez premisleka (spontano) prevzemajo oni sami ali drugi ljudje v njihovi okolici;

- naloge, ki vsebujejo moralne in socialne dileme ter pri učencih aktivirajo socialno in moralno mišljenje ter premislek o vrednotah;
- naloge, pri katerih učenci razvijajo nekatere veščine (zlasti veščine, ki omogočajo izražanje mnenj in razumno sporazumevanje z drugimi).

Vrste nalog v samostojnem delovnem zvezku

Naloge, ki so namenjene **utrjevanju** in preverjanju znanja. Te naloge učenci rešujejo kot posamezniki, vendar jih lahko rešujejo tudi v skupinah. Naloge so večinoma namenjene utrjevanju in (samo)preverjanju znanja. Ločiti je mogoče med *pravilnimi* in *nepravilnimi* odgovori. Pomembno je, da učenci vedno dobijo »povratno informacijo« o tem, ali so nalogo pravilno rešili. To informacijo lahko dobijo od sošolcev in sošolk ali od učitelja. Pedagoško zanimiva je tudi tretja možnost: učitelj naroči učencem, naj sami preverijo, ali so njihovi odgovori pravilni. To lahko storijo tako, da pravilni odgovor poiščejo v učbeniku, enciklopedijah ali drugih knjigah, na spletu ali še kje drugje.

Naloge, namenjene **izražanju** mnenj, razvoju **kritičnega** mišljenja, oblikovanju **vrednostnih** presoj in reševanju **etičnih** dilem. Priporočljivo je, da učenci te naloge rešujejo v skupinah (seveda jih lahko rešujejo tudi posamično). Učenci se lahko razdelijo v skupine po lastnih željah, lahko pa skupine določi učitelj. Člani skupin se za odgovor odločijo po razpravi, ki jo vodi vodja skupine. V razpravi učenci iščejo soglasje o tem, kateri odgovor je najustreznejši. Če se ne morejo dogovoriti, izjemoma lahko glasujejo. (Takšne izjeme so lahko dobra priložnost za pogovor o tem, kakšen pomen imata v demokraciji soglasje in glasovanje). Če skupina do odgovora pride z glasovanjem, njen vodja to kasneje omeni. Skupine lahko ostanejo več tednov nespremenjene.

Vseeno je dobro, da v šolskem letu nekajkrat spremenijo sestavo. Izkušnje kažejo, da se sicer pogosto razvije problematičen vzorec interakcije med učenci: za nekega učenca člani skupine vnaprej pričakujejo, da bo zelo dejaven, saj bo opravil večino dela, za nekega drugega učenca v skupini pa člani skupine že vnaprej pričakujejo, da ne bo dosti sodeloval. Vodja skupine, ki ga izberejo člani skupine, naj ne bi bil vedno isti učenec. Vsi učenci naj bi se usposobili za to, da vodijo delo skupine in kasneje predstavljajo rezultate drugim učencem ter jih zagovarjajo.

Člani skupin v razpravi pripravijo argumente, s katerimi bodo podprli rešitev, ki jo bodo predstavili vsemu razredu. Značilno dodatno vprašanje ob koncu tovrstnih nalog je: *Zakaj tako misliš?* To je ključni del pedagoške strategije, ki je vgrajena v naloge. Ni toliko pomembno, za kateri odgovor se (vsebinsko gledano) učenci odločijo. Pomembnejše je, kako utemeljijo svoje odgovore, katere spoznavne, socialne ali moralne *razloge* (argumente) za svojo izbiro navedejo, kako *upravičijo* izbire, kako jih znajo *zagovarjati* pred drugimi itd.

Nekatere od rešitev, ki jih bodo izbrali učenci, bodo bolj, druge pa manj skladne z normami, ki prevladujejo v naši državljanski, narodni in kulturni skupnosti. Vsekakor je treba pozornost usmeriti v argumentacijo, ki jo učenci razvijejo za svoja mnenja. Šola mladostnikom ne sme *vsiljevati* konkretnih mnenj, državljskih, socialnih in moralnih presoj. Usmerja jih k spoznanju, da so nekatere presoje doslednejše in razumnejše od drugih, bolj humane, bolj pravične in bolj demokratične. Pomembno je, da ob reševanju nalog med učenci steče *dialog*.

Kako in kdaj uporabljati samostojna delovna zvezka

Naloge v samostojnih delovnih zvezkih se skladno z učnim načrtom za domovinsko in državljansko kulturo in etiko vežejo na vsebinska poglavja, znotraj teh pa na tematske celote.

Vendar ni treba, da učenci rešujejo naloge natančno v takšnem zaporedju, v kakršnem so natisnjene.

DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA KULTURA IN ETIKA

samostojni delovni zvezek
7. razred

1. POSAMEZNIK, SKUPNOST, DRŽAVA

Kaj je osebna identiteta

1.

EMŠO: 0207005505121

- Dan rojstva: 2.
- Mesec rojstva: julij
- Leto rojstva: 2005
- Spol osebe: ženski

Kako dokažemo osebno identiteto

2.

2.1.

Spremeniti ne moremo:

- datum rojstva,
- spol in
- EMŠO. (Če oseba z operativnim posegom spremeni spol, mora na podlagi potrdila o opravljenem posegu zahtevati na upravni enoti spremembo spola v matičnem registru. S spremembo spola dobi tudi nov EMŠO. Temu sledi zamenjava vseh dokumentov.)

2.2.

Spremenimo lahko:

- fotografijo,
- ime in priimek,
- naslov in
- lastnoročni podpis.

Ali v javnih listinah razberemo vse o svoji identiteti

3.

Identiteta – rdeča barva	Javne listine - modra barva	Nepravilno – ostane nepobarvano
Učenka	Osebna izkaznica	Kartica zdravstvenega zavarovanja
Hči	Potni list	Študentska izkaznica
Skrbnost		
Delovna		
Glasbena šola		

4.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenj.

Kaj je državljska in kaj narodnostna identiteta.

5.

Tu je smiselno navesti 3. člen Ustave Republike Slovenije: *Slovenija je država vseh svojih državljanek in državljanov, ki temelji na trajni in neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe.*

Nekaj možnih odgovorov:

- Po narodnosti sem Italijan.
- Po narodnosti sem Madžar.

- Po narodnosti sem Rom.
- Po narodnosti sem Bošnjak.
- Po narodnosti sem Musliman.
- Po narodnosti sem Srb.
- Po narodnosti sem Hrvat.
- Po narodnosti sem Albanec.
- Po narodnosti sem Črnogorec.
- Po narodnosti sem Makedonec.

Med slovenskimi državljani najdemo tudi pripadnike mnogih drugih narodnosti, seveda v veliko manjšem številu.

Kaj pomeni beseda domovina

6.

To je naloga, v kateri učenci lahko izrazijo svoje subjektivni opis domovine.

Človeške skupnosti

7.

Možni odgovori:

	1. primer	2. primer	3. primer
Napiši tri človeške skupnosti, ki so večje od družine.	Oddelčna skupnost	Šolska skupnost	Skupnost državljanov RS
Ali se v teh skupnostih vsi člani med seboj poznajo?	DA	NE	NE
Ali čutijo, da so med seboj povezani, čeprav se morda ne poznajo?	DA	DA	DA
Zakaj tako misliš?	Ogovori za vse tri primere so namenjeni razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenj		

7.1.

To je vprašanje, v katerem učenci izrazijo svoje subjektivno mnenje..

7.2.

Možni odgovori: šola, oddelčna skupnost, enaka starost, enak spol, prebivalci iste občine, skupni učitelji, jezik itd.

Vloge posameznika v skupnostih

8.

Vloga posameznika v različnih skupnostih se lahko ponavlja. Možni odgovori:

Družina – sin/hči, brat/sestra, roditelj, sosed, sprehajalec psa, pospravljač svoje sobe ...

Oddelčna skupnost – učenec, predsednik oddelčne skupnosti, vodja košarkaške ekipe ...

Skupnost prijateljev – član skupine prijateljev, neformalni vodja skupine, igralec nogometa, pevka ...

Skupnost občanov – sosed, direktor, sodelavec v podjetju, član sveta krajevne skupnosti, županja, vernik ...

Skupnost državljanov – državljan, državljan EU, volivec, aktivni državljan, davkoplačevalec, vernik, študent, upokojenec ...

Nenapisana pravila

9.

Naloga lahko pri učencih utrdi razumevanje pravil, ki članom skupnosti olajšajo sobivanje.

Spreminjanje pravil

10.

Možni odgovori:

V oddelčni skupnosti (med poukom)	V šoli	Na poti v ali iz šole
Ne smem prišepetavati.	Vse prijazno pozdravljam.	Pred prečkanjem ceste se ustavim in pogledam levo in desno, da je prečkanje varno.

10.1.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

10.2.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

10.3.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

10.4.

Z rdečo barvo je pobarvano nenapisano pravilo. Pri rešitvi tega vprašanja smo upoštevali Pravila šolskega reda neke osnovne šole, ki so objavljena na svetovnem spletu.

Kaj je etika

11.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Kaj so vrednote

12.

Učenci preberejo njihovo razvrstitev vrednot. Skupaj ugotovite katere vrednote so v oddelčni skupnosti na prvih treh mestih. Nato se pogovorite zakaj cenijo ravno te vrednote.

Kaj povezuje državljan

13.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Nekaj možnih odgovorov: enake pravice, spoštovanje zakonov, strpnost do drugih, razlike med premoženjem niso velike, brezplačno izobraževanje, poskrbljeno je za socialno varstvo in zdravstveno zavarovanje, uspešno gospodarstvo itd.

Kdaj je odločanje v oddelčni skupnosti demokratično

14.

Naloga je na prvi pogled mnenjska. Učenci lahko bolje razumejo demokracijo, če:

1. spoznajo posledice, ki bi nastale, če bi se nekatera mnenja udeležila,
2. sodijo o teh posledicah, zlasti z gledišča, ki je določeno z vprašanjem: Ali je neko ravnanje demokratično, pošteno, pravično? in Ali daje vsem učencem možnost, da se svobodno odločajo?

Razlike med člani skupnosti

15.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Reševanje konfliktov

16.

Naloga lahko pospeši razumevanje vzrokov za nastanek konflikta in predstavlja različne načine, kako lahko konflikt razrešimo.

Ob nalogi lahko vodimo pogovor o različnih konfliktih v razredu in družbi nasploh. Učenci razpravljajo o vzrokih za konflikte: npr. med vrstniki v razredu, v lokalni skupnosti, drugod po svetu. Zakaj nastajajo konflikti? Kako jih razrešujemo? Kateri način sporazumevanja smo izbrali, ko je prišlo do konflikta? Kateri način sporazumevanja smo izbrali za razrešitev konflikta? Kdaj imajo konflikti negativne posledice?

Kaj so predsodki

17.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Nato lahko z učenci vodimo razpravo o naslednjih vprašanjih: Kaj je npr. rasni predsodek ali pa predsodek glede spola? Ali imajo ljudje še kakšne druge predsodke do družbenih skupin? Zakaj imamo predsodke do drugačnih? Kaj vam pomeni zapis Vsi drugačni – vsi enakopravni?

Kaj je diskriminacija

18.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Vprašanja za preverjanje znanja in razumevanja

Učenci odgovorijo na vprašanja, ki so različnih taksonomskih ravni. Nekatera zahtevajo le reprodukcijo zapisanega, druga kritično mišljenje.

Dejavnosti

Učence spodbujajo k načrtovanju in možnosti uresničevanja določenih aktivnosti.

Vaje za utrjevanje znanja in razmislek

1.

1.1.

1.2.

Osebna izkaznica: fotografija, ime in priimek, naslov, spol, datum rojstva, EMŠO, lastnoročni podpis

Potni list: fotografija, ime in priimek, naslov, država, spol, datum rojstva, EMŠO, lastnoročni podpis

1.3.

NE, identiteto dokažemo z dokumentom s fotografijo. Jakob Moder ne more dokazati svoje identitete, saj ni dokaza, da je dokument res njegov.

1.4.

Javne listine¹ ali osebni dokumenti (dokumenti s fotografijo) so:

- **osebna izkaznica,**
- **potna listina,**
- **obmejna prepustnica,**
- **vozniško dovoljenje,**
- **orožni list in**
- **potrdilo o usposobljenosti za voditelja čolna.**

2.

Možni odgovori:

Skupina	Vloga
Družina	Sin, hči
Športno društvo	Igralec, soigralec, član ekipe
Občan	Stanovalec, stanovalec naselja, vaščan

2.1.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

3.

Učenci v nalogi izrazijo svoje primere povezovanja in razdvajanja v različnih skupnostih. Nato sledi razprava. Premislijo o številnih družbenih vezeh, ki povezujejo posameznike v razredu. Ali obstaja v vašem razredu več skupin? Kaj vas združuje? Zakaj določeni posamezniki sodelujejo v eni skupini, v drugi pa ne? Kaj po vašem mnenju vpliva na odnose v skupini?

¹ Vir: RS Ministrstvo za notranje zadeve, Osebni dokumenti in prebivališče, http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/osebni_dokumenti_in_prebivalisce/, dostopno 22. 3. 2018.

4.

Učenec naj bi pri tej nalogi prepoznal, kako pomembno je, da v demokraciji odločamo svobodno, tj. brez pritiskov in ustrahovanja.

4.1.

Možni odgovor:

Demokratsko odločanje: glasovanje za predsednika oddelčne skupnosti

Nedemokratsko odločanje: učiteljica odloči kdo bo predsednik oddelčne skupnosti

5.

Pojem		Primer
Stereotip	•	• Starejša ženska kupuje nov prenosni telefon z določenimi funkcijami. Prodajalec jo opozori, da to ni za starejše ženske, ker je telefon zanjo preveč izpopolnjen.
Predsodek	•	• Neko podjetje objavi oglas za zaposlitev. Za pomoč v pisarni išče žensko, mlajšo od 30 let.
Diskriminacija	•	• Modra barva je za fante, roza za dekleta.

Ko učenci rešijo nalogo vodimo učni pogovor s pomočjo vprašanj: Povejte primer pozitivnega in negativnega stereotipa. Kaj je npr. rasni predsodek ali pa predsodek glede spola? Ali imajo ljudje še kakšne druge predsodke do družbenih skupin? Katerih (Na primer pripadnikov marginalnih skupin, prekomerno težkih ljudi, Romov, beguncev, ljudi z motnjami v duševnem razvoju, ljudi drugih veroizpovedi, ljudi drugih ras itd.)? Zakaj imamo predsodke do drugačnih? Navedite še kakšen primer diskriminacije. Kaj vam pomeni zapis Vsi drugačni – vsi enakopravni?

6.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

2. SKUPNOST DRŽAVLJANOV REPUBLIKE SLOVENIJE

Kako je nastala Republika Slovenija

1.

Pravilna rešitev je odgovor c.

1.1.

Naloga lahko vodi k spoznanju, da je odločanje svobodno le, če se ljudem, ki odločajo, ne obetajo slabe posledice, če ne bodo glasovali skladno z večino.

Država Republika Slovenija

2.

K politični ureditvi sodijo **predsednik republike, državni zbor in vlada.**

predsednik

državni zbor

vlada

2.1.

Uradno ime države je Republika Slovenija.

2.2.

V Sloveniji ima preko predstavnikov oblast ljudstvo.

2.3.

Najvišja politična ustanova v RS je parlament.

2.4.

Poslance v državnem zboru izvolijo polnoletni državljani RS.

2.5.

Slovenski jezik je uradni jezik RS. Na Obali, kjer živi italijanska narodna skupnost, sta v rabi dva uradna jezika, slovenščina in italijanščina. V tistem delu Prekmurja, kjer živi madžarska narodna skupnost, pa sta uradna jezika slovenščina in madžarščina.

3.

Ustava	•	•	Pravila, ki veljajo za vse državljane enako in jih sprejemajo poslanci.
Državni zbor RS	•	•	Član vlade.
Predsednik RS	•	•	»Najvišji« splošni pravni akt (vrhovni zakon)
Vlada RS	•	•	Najvišja politična ustanova, v kateri delujejo poslanci.
Minister	•	•	Izvršuje zakone, ki jih sprejme državni zbor.
Ustavno sodišče	•	•	Govori v imenu Slovenije.
Državni simboli	•	•	Skrbi za spoštovanje ustave.
Zakon	•	•	Uporabljamo jih ob različnih praznikih, na mednarodnih športnih prireditvah itd.

4.

4.1. Liki simbolizirajo²:

Tri zlate zvezde (element ognja) Ogenj je element duhovnih vzgibov, zato simbolizira duhovno raven.

Element vode (dvojna valovnica) Voda pomeni čustveno raven in svet življenjskih sil.

Element zemlje (triglava gora) Zemlja simbolizira raven materije in svet oblik.

Čeprav je ta naloga namenjena poznavanju zastave in grba RS se z učenci pogovorite kdaj uporabljamo simbole RS. Na primer:

- Grb se uporablja v pečatu, štipiljki, oznakah dokumentov in znakih državnih organov; za označevanje državne meje; ob mednarodnih srečanjih, športnih, kulturnih in drugih tekmovanjih; na ladjah, na letalih.
- Zastava je stalno izobešena na poslopih, v katerih je sedež predsednika republike, sedež državnega zbora, sedež državnega sveta in sedež vlade; na območju mejnih prehodov; na poslopiju predstavništva Republike Slovenije v tujini; na ladjah in na drugih plovilih; z zastavo so označena tudi letala.
Zastava se izobesi ob praznikih Republike Slovenije; na poslopih, v katerih so uradni prostori državnih organov, organov lokalnih skupnosti, na stanovanjskih hišah; zastava je izobešena ves čas praznikov.
- Himna se lahko izvaja na proslavah in drugih slovesnostih, s katerimi se zaznamujejo dogodki, pomembni za Republiko Slovenijo; ob mednarodnih srečanjih, športnih, kulturnih in drugih tekmovanjih.
- Poškodovanih državnih simbolov se ne sme uporabljati. Simbole RS se sme uporabljati samo tako, kot predpisuje zakon.

4.1.

Grb, zastava in himna so državni simboli **Republike Slovenije**. Grb je tudi na zastavi.

4.2.

Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat' dan,
da, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Himna je sedma kitica pesmi Franceta Prešerna (1800-1849) *Zdravljica*, na melodijo iz zborovske istoimenske skladbe skladatelja Stanka Premrla(1880-1965).

² Povzeto po: Grb RS, <http://www.slovenia.si/fileadmin/dokumenti/misc/grb.html>, dostopno 3. 12. 2017.

Prazniki in dela prosti dnevi

5.

Datum praznovanja	Državni praznik
1. in 2. januar	novo leto
8. februar	Prešernov dan, slovenski kulturni praznik
25. junij	dan državnosti
25. oktober	dan suverenosti
1. november	dan spomina na mrtve
25. december	božič
26. december	dan samostojnosti in enotnosti

Kaj je domoljubje

6.

Naloga je namenjena oblikovanju pozitivnega odnosa od državljske skupnosti in razvoju kritičnega mišljenja ter izražanju mnenja.

Spoštovanje drugih narodov

7.

7.1.

Italijansko

7.2.

Slovenske

7.3.

Želela sta nastopiti na olimpijskih igrah kot predstavnika Slovenije.

7.4.

NE

7.5.

NE

7.6.

NE

7.7.

DA

7.8.

v 3. členu Zakona o državljanstvu republike Slovenije piše: Državljanstvo Republike Slovenije se pridobi:

- po rodu,
- z rojstvom na območju Republike Slovenije [...]

Ob tej nalogi lahko vodimo tudi učni pogovor o izseljencih: V domačem kraju raziščite, ali so se ljudje iz njega ali bližnje okolice kdaj izseljevali. Kam so se izseljevali? Imajo danes izseljenci še stike s sorodniki, ki živijo v starem kraju? Ali ohranjajo materin jezik? Ali se Slovenci tudi danes izseljujemo? Zakaj? Navedejo naj vzroke za izseljevanje.

Slovenija je pravna država

8.

V Ustavi RS je zapisano:	Kaj to pomeni?
2. člen Slovenija je pravna ... država.	b. Vsi uslužbenci države morajo delovati tako, kot je napisano v zakonih in predpisih.
14. člen Vsi so pred zakonom enaki.	c. V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katero koli drugo osebno okoliščino.
19. člen Vsakdo ima pravico do osebne svobode.	b. Izbiramo lahko kraj bivanja, potujemo in se družimo, s komer hočemo.

Slovenija je socialna država

9.

A	B
<p>Gregor Z. si je na smučanju v Kranjski gori zlomil nogo. Ima hude bolečine in ne more hoditi.</p> 	<p>Denarna pomoč za brezposelne in pomoč pri iskanju nove zaposlitve.</p>
<p>Zoran G. je od prometne nesreče dalje v invalidskem vozičku. V službo ne more hoditi več, tako da potrebuje nov vir denarja za preživljanje.</p>	<p>Pomoč strokovnjakov v centru za odvisnike.</p>
<p>Podjetje Steklo je propadlo. Dvesto zaposlenih je izgubilo službo. Potrebujejo denar za preživljanje.</p>	<p>Redni mesečni denarni dodatek za otroke.</p>
<p>Simon V. je odvisen od drog. Sam se jim ne more odpovedati, zato potrebuje pomoč.</p> 	<p>Brezplačni študij na medicinski fakulteti.</p>
<p>Katarina in Bojan T. imata šest otrok. Oba sta zaposlena, vendar imata zelo nizki plači, tako da družini primanjkuje denarja.</p>	<p>Invalidnina, se pravi, redna mesečna denarna podpora.</p>
<p>Kmetom v Prekmurju je neurje uničilo skoraj ves pridelek. Ostali so brez zaslužka, ki bi ga sicer dobili od prodaje pridelka.</p>	<p>Brezplačni prevoz v bolnišnico in zdravnikova pomoč.</p>
<p>Helena G. je končala gimnazijo. Zelo si želi postati zdravnica.</p> 	<p>Enkratna denarna pomoč, ki delno pokrije vrednost uničenega pridelka.</p>

10.

Možni pravilni odgovori so:

- Družba mora vsakogar ščititi pred pomanjkanjem, vsakomur mora tudi pomagati, da razvije svoje sposobnosti.
- Vsakdo ima pravico do dela in do plačila, ki mora biti pravično in enako za vse, ki opravljajo enako delo. Vsakdo se lahko včlani v sindikat.
- Vsakdo ima pravico do počitka in prostega časa.
- Vsakdo ima pravico do dostojnega življenjskega standarda in do pomoči v težavah, zdravstvenih in drugačnih. Posebej morajo biti zaščiteni vsi otroci.

Nastanek Evropske unije³

11.

11.1.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

11.2.

28 (na dan 10. 12. 2018 - ni še upoštevan Brexit).

11.3.

Trditev	
Vse države članice EU so demokratične.	pravilna
Vsak državljan Republike Slovenije je tudi državljan EU.	pravilna
Večina politikov, ki vodijo EU, dela v pisarnah na Dunaju.	nepravilna
Nekatere evropske demokratične države so leta 1951 ustanovile Evropsko skupnost za premog in jeklo.	pravilna
Slovenija je 1. maja 2004 postala članica EU.	pravilna
V ustanovah EU je uradni jezik angleščina.	nepravilna
Vse članice EU imajo evro za zakonito plačilno sredstvo.	nepravilna
EU je ekonomsko in politično partnerstvo med državami.	pravilna
Zdravljica je himna EU.	nepravilna

³ Odgovori na vprašanja v nalogah, ki so vezane na EU, so bili pripravljene pred izhodom Združenega kraljestva iz EU, na dan 19. 1. 2019.

Prednosti članstva v Evropski uniji

12.

A		B
Blaginja državljanov	•	• Takšno človekovo ravnanje, ki ne izčrpa in ne onesnaži narave ter omogoča, da bodo ljudje še dolgo živeli na zemlji.
Območje svobode, varnosti in pravice brez notranjih meja	•	• Podjetja, ki hočejo ustvariti dobiček, iščejo kupce za svoje izdelke ali storitve. Pri tem na »trgu« tekmujejo z drugimi podjetji.
Spoštovanje različnosti	•	• Dobro življenje za vse državljane.
Trajnostni razvoj	•	• EU si prizadeva, da bi postala vamejša. Borila se bo proti terorizmu in hudim kaznivim dejanjem ter nadzorovala svoje zunanje meje.
Tržno gospodarstvo	•	• Državljeni EU govorijo različne jezike, imajo različne običaje in navade.

13.

Evropska unija odloča o tem, kaj se bo v tvoji šoli poučevalo o Evropski uniji.	nepravilno
Cilj Evropske unije je spodbujati mir, blaginjo in svobodo ljudi.	pravilno
V Evropski uniji je 24 uradnih jezikov.	pravilno
Z evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja lahko v vseh državah EU obiščemo zdravnika v javnih bolnišnicah.	pravilno
Sloveniji ni treba prispevati denarja v proračun EU, ker je tako majhna.	nepravilno
EU omogoča študentom študijsko izmenjavo v kateri koli državi članici EU.	pravilno

14.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Vprašanja za preverjanje znanja in razumevanja

Učenci odgovorijo na vprašanja, ki so različnih taksonomskih ravni. Nekatera zahtevajo le reprodukcijo zapisanega, druga kritično mišljenje.

Dejavnosti

Učence spodbujajo k načrtovanju in možnosti uresničevanja določenih aktivnosti.

Vaje za utrjevanje znanja in razmislek

1.

Časovni trak: KAKO JE NASTALA REPUBLIKA SLOVENIJA	
23. 12. 1990	 <p>Na fotografiji je glasovnica, na kateri je 23. decembra 1990 večina volivcev obkrožila DA. Tako so glasovali za samostojno in neodvisno državo Slovenijo.</p>
25. 6. 1991	 <p>25. junija 1991 so slovenski predstavniki v tedanjem parlamentu razglasili neodvisno državo Republiko Slovenijo.</p>
26. 6. 1991	 <p>Naslednji dan je bila na trgu pred to stavbo v Ljubljani (danes slovenski parlament) slovesna razglasitev nove države Republike Slovenije. Slavnostno so dvignili ново zastavo..</p>
27. 6. 1991	 <p>Jugoslovanska vojska je 27. junija 1991 napadla slovensko ozemlje. Začela se je desetdnevna vojna za Slovenijo. Prebivalci Slovenije so med vojno za našo samostojno državo močno podpirali slovenske vojake in policiste, ki so v bojih tvegali svoja življenja.</p>
25. 10. 1991	 <p>Zadnji vojaki jugoslovanske vojske so zapustili Slovenijo 25. oktobra 1991 z ladjo iz Kopra.</p>
22. 5. 1992	 <p>Republika Slovenija postane članica največje organizacije držav in narodov, Organizacije združenih narodov (OZN). S sprejetjem v OZN se je končal proces osamosvajanja Slovenije. Postala je suverena, neodvisna in mednarodno priznana država.</p>

2.

V Sloveniji imamo:

- a) **italijansko** in
- b) **madžarsko** narodno skupnost.

2.1.

3.

Državni zbor	Izvoljeni so za dobo štirih let. Izvolijo jih volivci. Sprejemajo zakone. 90 poslancev
Predsednik republike	Predstavlja našo državo. Podeljuje priznanja. Je poveljnik slovenske vojske. Izvoljena je za dobo petih let. Razpiše volitve za poslance Državnega zbora. Predlaga v izvolitev ustavne sodnike.
Vlada	Izvršuje zakone. Izvolijo jo poslanci državnega zbora. Izvoljeni so za dobo štirih let.

4.

Tehtnica je simbol pravičnosti.

5.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja, izražanju mnenja in utrjevanju razumevanja socialne države.

6.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

6.1.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

6.2.

Države, ki so ustanovile EGS so: Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija in Nizozemska.

7.⁴

a. **Evropska zastava**

b. **Evropska himna** (Evropska himna temelji na deveti simfoniji Ludwiga Van Beethovna iz leta 1823. Beethoven je uglasbil pesem Oda radosti, ki jo je leta 1785 napisal Friedrich von Schiller.)

c. **Dan Evrope** (9. maj)

č. **Slogan EU** (Združena v raznolikosti)

7.1.

Evropska zastava je temno modre barve z dvanajstimi zlatimi zvezdami, ki tvorijo krog in s tem ponazarjajo enotnost, solidarnost in sožitje narodov Evrope.

Število zvezd na zastavi nima nič skupnega s številom držav članic, čeprav je krog simbol enotnosti.

7.2.

Oda radosti

7.3.

9. maj

7.4.

Združena v raznolikosti

⁴ Rešitve naloge povzete po: Portal Evropske unije, https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/anthem_sl, dostopno 1. 2. 2018.

2. SLOVENIJA JE UTEMELJENA NA ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Pravica do življenja, svobode in enakosti

1.

A		B
Angleški kralj, 1215	•	• Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin
OZN, 1989	•	• Splošna deklaracija človekovih pravic
Svet Evrope, 1950	•	• Velika listina svoboščin
Generalna skupščina Združenih narodov, 1948	•	• Deklaracija o pravicah človeka in državljana
Francoska skupščina, 1789	•	• Konvencija o otrokovih pravicah

Katere so temeljne človekove pravice

2.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Kako je danes s človekovimi pravicami v svetu

3.

3.1.

Nikogar se ne sme brez razloga zapreti ali izgnati.

3.2.

Nihče se ne sme vmešavati v človekovo zasebno življenje in v njegovo družino.

3.3.

Vsakdo ima pravico, da pove svoje mnenje in da daje ter sprejema informacije.

3.4.

Vsakdo ima pravico, da sodeluje pri izbiranju tistih, ki vodijo državo, in da tudi sam sodeluje pri urejanju skupnih zadev ter vodenju države.

3.5.

Vsakdo ima pravico do dela in do plačila, ki mora biti pravično in enako za vse, ki opravljajo enako delo. Vsakdo se lahko včlani v sindikat.

4.

Pravilne trditve so **a, b, č** in **e**.

.

Kaj so otrokove pravice

5.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

6.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Kdo v Sloveniji varuje človekove in otrokove pravice

7.

7.1. Pravilni rešitev je odgovor **b**.

7.2. Pravilni rešitev je odgovor **č**. Beseda ombudsman (*ombudsmann*) je švedskega izvora in pomeni »predstavnik«.

Vprašanja za preverjanje znanja in razumevanja

Učenci odgovorijo na vprašanja, ki so različnih taksonomskih ravni. Nekatera zahtevajo le reprodukcijo zapisanega, druga kritično mišljenje.

Dejavnosti

Učence spodbujajo k načrtovanju in možnosti uresničevanja določenih aktivnosti.

Vaje za utrjevanje znanja in razmislek

1.

Pravilni odgovori so:

Dokument	Dogovor
Velika listina svoboščin	<ul style="list-style-type: none">Kralj je moral posameznikom soditi po zakonu in ne po lastni volji.
Deklaracija o neodvisnosti	<ul style="list-style-type: none">Vsi ljudje imajo ob rojstvu enako pravico do življenja in svobode.
Deklaracija o pravicah človeka in državljana	<ul style="list-style-type: none">Idejam francoskih filozofov 18. st. so v času francoske revolucije dodali še idejo o bratstvu med ljudmi.
Splošna deklaracija človekovih pravic	<ul style="list-style-type: none">Z njo so politiki želeli preprečiti konflikte med državami po svetu.
Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin	<ul style="list-style-type: none">Konvencija je predvidela ustanovitev Evropskega sodišča za človekove pravice.

2.

2.1.

Človekove pravice so splošne in pripadajo vsem ljudem. Ker so otroci na primer fizično in psihično šibkejši od odraslih, ne morejo sprejemati polne odgovornosti za svoje odločitve, imajo manj znanja, ne morejo se sami preživljati.

2.2.

Napišejo ime trenutnega varuha človekovih pravic.

2.3.

Možni odgovori:

Amnesty International Slovenije, Mirovni inštitut, UNICEF, Pravno informacijski center nevladnih organizacij – PIC itd.

3.

Preberi trditev, obkroži odgovor in napiši, zakaj tako misliš.

3.1.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja. Pričakovani odgovor »To je spor«.

3.2.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja. Pričakovani odgovor »To je kršitev človekovih pravic«.

4.

Razlaga rezultatov je natisnjena na strani 94 v tem samostojnem delovnem zvezku.

Rešitve pod **a** štejejo dve točki, rešitve pod **b** pa po eno točko. Vsaka skupina s seštevanjem točk pride do končne vsote točk. Razlaga rezultatov:

- *Od 12 do 15 točk:* Vaše odločitve prispevajo k temu, da velik del skupine brez večjih težav in trpljenja pravočasno prispe do reševalne postaje, vendar nekatere člane skupine na poti morda za vedno izgubite. Kršite pravice posameznikov (človekove pravice).
- *Od 16 do 19 točk:* Z vašimi odločitvami skušate skupino hitro pripeljati do cilja. Pri tem delno upoštevate potrebe in pravice posameznikov, nekatere njihove potrebe ali pravice pa kršite. Člani skupine so zadovoljni, da so se rešili, vendar so precej izčrpani, premraženi, lačni, nekateri pa so tudi užaljeni.
- *Od 20 do 24 točk:* Pri odločanju upoštevate potrebe in pravice posameznikov, zanemarite pa skupni cilj skupine. Zato morda sploh ne pridete do cilja. Če pa pridete, ste sestradani, povsem izčrpani zaradi pomanjkanja vode in sprti med seboj.

Odgovori **b** pomenijo kršitev človekovih pravic, ki so napisane na strani 92 in 93 v samostojnem delovnem zvezku pod zaporednimi številkami 3, 6, 7, 10, 11, 12, 17, 19, 22, 24, 25.

Učence je treba opozoriti, da bi tudi ravnanje v skladu z odgovori **a** lahko ogrozilo pravice nekaterih članov skupine. V tem je bistvo te in drugih podobnih nalog, ki so vključene v delovna zvezka. Ni enostavnih in idealnih odgovorov, vsak odgovor je po svoje »napačen«, zato tovrstne naloge silijo učenca, da skuša premisliti probleme z različnih vidikov. Ob posameznih »nepopolnih« rešitvah občuti nelagodje. Če za svoje odločitve navaja preproste argumente, se to nelagodje ne zmanjša. Zato poskuša izdelati kompleksnejšo utemeljitev (argumentacijo) za svojo rešitev.

5.

Odgovor je že zapisan v samostojnem delovnem zvezku – zrcalno natisnjeno besedilo.

4. VEROVANJA, VERSTVA IN DRŽAVA

Svoboda veroizpovedi

1.

- Židovski duhovnik (rabin): **C**
- Katoliški duhovnik: **A**
- Islamski duhovnik: **B**

Verske skupnosti v Sloveniji

2.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Država in verske skupnosti so v Sloveniji ločene

3.

Pravilna rešitev je odgovor č.

Stavek o ločenosti države in verskih skupnosti pomeni, da verske ustanove odločajo o verskih zadevah, državna oblast pa ureja skupne zadeve vseh državljanov.

4.

Naloga je namenjena predvsem izražanju mnenj. Učenci lahko samostojno raziščejo, kako so bila pridobljena sredstva za popravilo, obnovo ali gradnjo cerkve v njihovem kraju.

Kakšen naj bi bil odnos med verujočimi in neverujočimi državljani

5.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenj. Pri reševanju te naloge se učenci seznanjajo s postopki in načeli, po katerih se v skupnosti rešujejo konkretne konfliktna situacije.

Veliko verstva sveta

6.

Pričakovani odgovori so:

Tradicionalna verstva:

- Judovska skupnost Slovenije.
- Hinduistična verska skupnost v Sloveniji.
- Srbska pravoslavna cerkev Metropolija Zagrebško - ljubljanska.
- Skupnost za zavest Krišne.
- Islamska skupnost v Republiki Sloveniji.
- Jehovove priče – krščanska verska skupnost.
- Katoliška cerkev.

Nova verska gibanja:

- Kristusova cerkev bratov.
- Verska skupnost enakih možnosti – VSEM.
- Krščanski center Nova Generacija.
- Novoapostolska cerkev v Sloveniji.
- Cerkev Novo Življenje.
- Čezvesoljska zombi cerkev blaženega zvonjenja.
- Sakrament prehoda.
- Svobodna cerkev v Republiki Sloveniji.

- Duhovna skupnost Karma Slovenija.
- Univerzalno življenje.
- Scientološka cerkev.
- Univerzalna verska skupnost vzhajajočega sonca.

Vprašanja za preverjanje znanja in razumevanja

Učenci odgovorijo na vprašanja, ki so različnih taksonomskih ravni. Nekatera zahtevajo le reprodukcijo zapisanega, druga kritično mišljenje.

Dejavnosti

Učence spodbujajo k načrtovanju in možnosti uresničevanja določenih aktivnosti.

Vaje za utrjevanje znanja in razmislek

1.

Pričakovani odgovori:

1.1.

Katoliške cerkve

1.2.

Katoliška cerkev je na ozemlju današnje Slovenije prisotna že stoletja.

1.3.

NE, vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

1.4.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

1.5.

Ateist

2.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenj. Učitelj sooča različne utemeljitve (argumente), ki jih za svoja mnenja navajajo učenci. Učenci skupaj iščejo »šibke točke« v posamezni utemeljitvi, in sicer tako, da primerjajo moč argumentov, ki so bili navedeni v podporo odgovoroma »da«, z močjo argumentov, ki so bili navedeni v podporo odgovoroma »ne«.

3.

Črko V bi upravičeno lahko napisali pri 1., 2., 3., 5., 6., 7. in 8. vprašanju. Črko Z bi upravičeno lahko napisali pri 2., 4., 9. in 10. vprašanju. Na 2. in 7. vprašanje skušajo odgovarjati tako verstva kot znanost (medicina, biologija).

3.1.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

4.

Imena treh mož na risbi so:

- Dedek Mraz,**
- Miklavž in**
- Božiček.**

4.2.

Na dan sv. Miklavža obdaruje otroke Miklavž. Na božič obdaruje otroke (in odrasle) Božiček.

5.

				
a. Adventni venček		b. Cerkev		c. Jaslice
				
č. Cerkveni zvon		d. Butarica		e. Oltar
				
f. Kapelica		g. Znamenje		h. Nagrobnik v obliki križa
				
i. Božična smreka		j. Pirhi		k. Razpelo

6.

Naloga je namenjena preverjanju učenčevega temeljnega znanja o svetovnih verstvih. Vse trditve iz naloge lahko preverijo v samostojnem delovnem zvezku.

	Trditve
J	Vera judovskega ljudstva je najstarejše enoboštveno verstvo.
I	Začetnik vere je prerok Mohamed.
H	Najstarejša sveta besedila se imenujejo Vede.
J	Tora se imenuje pet knjig, v katerih so napisani zakoni in navodila (med drugim deset zapovedi) vernikom.
K	Začetnik verstva je Jezus Kristus.
H	Simbol verstva je aum.
B	Verstvo je najbolj razširjeno v Indiji.
I	Vera ali veroizpoved temelji na petih glavnih dolžnostih (stebrih) vernikov.
B	To veliko verstvo se je razvilo iz Budovih naukov.
I	Božja sporočila Mohamedu so napisana v sveti knjigi Koran.
J	Pomemben prerok je Mojzes.
K	Sveto pismo ali Biblija je sveta knjiga.
B	Eno od pomembnih svetih besedil se imenujejo Tipitaka (Tri košare).
K	Pomemben praznik je Marijino vnebovzetje.
J	Verniki opravljajo obrede v sinagogi.
K	Sveto knjigo sestavljata Stara in Nova zaveza.
I	Sveta stavba se imenuje džamija.

DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA KULTURA IN ETIKA

samostojni delovni zvezek
8. razred

1. DEMOKRACIJA OD BLIZU

Demokracija v občini

1.

Pravilni odgovori so:

- a. **OBČINA**
- b. **OBČANI**
- c. **OBČINSKI SVETNIKI**

1.1.

Pravilna rešitev je odgovor **a**.

1.2.

Učenci napišejo:

- a. Ime občine v kateri prebivajo in
- b. ime župana/-je.

2.

Pravilnih odgovori so:

- Skrbi za otroške vrtce.
- Ureja odvoz in odlagališča odpadkov.
- Skrbi za oskrbo z vodo.
- Vzdržuje občinske stavbe.
- Vzdržuje ceste in poti, ki povezujejo kraje v občini.
- Vzdržuje občinske parke.

3.

Možni odgovori:

Izgradnja parkirišč, obnova vodnih virov, vzdrževanje in posodobitev poti, ureditev vasi, ureditev vaških središč, izgradnja javne razsvetljave, ureditev vodnih jarkov in kanalov, pridobivanje projektne dokumentacije za izgradnjo mostu čez Žiberščico itd.

3.1.

Predsednik Sveta krajevne skupnosti.

Občinski svet se dogovarja in odloča

4.

Pričakovani odgovor:

NE. Župan ni ravnal pravilno. Dovoljenje za gradnjo stavb je izdal na lokaciji, kjer občinski svet ne predvideva gradnje – ni v skladu s sklepom občinskega sveta.

5.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenj.

Oblast in politične stranke

6.

Kaj potrebujemo, da ustanovimo politično stranko, in kaj je njen cilj?

To je najmanj (število)	Imajo podobne	Napišejo	Se vpišejo v	Cilj
200 Državljanov	Politične ideje	Program dela	Register političnih strank RS	Prevzem oblasti

6.1.

Na volitvah lahko kandidira polnoletni slovenski državljan. Kandidat se mora tudi strinjati s kandidaturo.

6.2.

DA. Volilna pravica daje možnost vsem polnoletnim slovenskim volivcem da volijo in so izvoljeni.

6.3.

Učencem svetujte, da si pomagajo s spletnimi stranmi Državnega zbora.

6.4

6.5.

Možni odgovori: športno društvo, gasilsko društvo, šolski pevski zbor itd.

Oblast v Republiki Sloveniji

7.

PREDSTAVNIKE

7.1.

Zato ker lahko volijo vsi, ki imajo v državi volilno pravico.

7.2.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

7.3.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

8.

Možni odgovori:

Značilnost totalitarne oblasti: nedemokratičnost, vlada diktator, ne priznajo človekovih pravic, kaznovanje ljudi, ki se ne strinjajo z oblastjo itd.

Značilnost demokratične oblasti: sodelujejo vsi člani družbe, skupaj oblikujejo rešitve, osebna svoboda, enakost pred zakonom itd.

Predsednik ali predsednica Republike Slovenije

9.

9.1.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

9.2.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

9.3.

Pričakovani odgovor: Obrambne sile so naša vojska. V primeru agresije na Slovenijo bi branila našo državo.

Tri veje oblasti

10.

V demokraciji je oblast razdeljena na tri veje – **zakonodajno**, **izvršilno** in **sodno**. Vsaka veja oblasti ima **svoje naloge**, ki jih opravlja **samostojno**. Veje oblasti med seboj **sodelujejo** in se tudi **nadzirajo**.

10.1.

Pravilni odgovori so:

- a. Predsednik vlade
- b. Zakonodajna veja
- c. Izvršilna veja
- č. Sodna veja
- d. Državni svet

10.2.

Veje oblasti	Trditve
zakonodajna	Izvršuje predpise o varnosti v šoli.
sodna	Sprejema zakone o varnosti v šoli.
izvršilna	Rešuje hujše spore med šolo in starši ob poškodbi učenca v času pouka.

Kako se volivci odločijo?

11.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

12.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

12.1.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

12.2.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

12.3.

Vsak volivec lahko glasuje le enkrat. Zato tudi rečemo, da ima vsak volivec en glas.

13.

13.1.

Pravilna rešitev je odgovor **a**.

13.2.

a. Odgovor je **NE**.

b. Odgovor je **NE**. Volilni odbor mora tak glasovalni list šteti kot neveljaven, ker ni označen tako, kot zahtevajo navodila – je nejasna volivčeva volja.

13.3. Odgovor je **NE**. Glasovanje na volitvah je tajno, zato mora biti prostor ustrezno oddaljen od volilnega odbora in urejen tako, da bo vsakomur zagotovljena tajnost glasovanja, tako da nihče ne bo mogel opazovati volivcev pri izpolnjevanju glasovnic.

13.4.

a. Glasovanje na volišču vodi volilni odbor (uradne osebe). Nadzira potek volitev, ki je predpisan z zakonom. Vsak državljan RS, ki ima volilno pravico in je vpisan v volilni imenik tega volišča, voli samo enkrat; pri tem volivcev nihče ne sme motiti. Pred pričetkom volitev volilni odbor preveri, ali je volilna skrinjica prazna. Po volitvah pa začnejo takoj ugotavljati izid glasovanja in napišejo o tem zapisnik.

b. Volilna skrinjica je zapečaten predvsem zato, da volilni odbor lahko nadzira, da ni nihče odvzel ali dodal izpolnjenih volilnih lističev.

14.

14.1.

a. Za kandidatko Oranžnih.

b. Kandidatka Oranžnih je dobila na tem volišču največ glasov in je bila izvoljena za poslanko v državni zbor.

c. Za kandidatko Oranžnih.

14.2.

14.3.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

14.4.

V primeru, da so prisotni vsi poslanci DZ, mora za sprejem zakona glasovati najmanj **46** poslancev.

14.5.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

15.

- **Modri 31**
- **Rumeni 19**
- **Oranžni 38**

15.1.

Oranžna.

15.2.

Državni zbor Republike Slovenije ima 90 poslancev.

15.3.

Poslanca narodnih skupnosti: italijanske na Obali in madžarske v Prekmurju.

15.4.

Napišejo ime trenutnega predsednika državnega zbora.

Kako nastane nov zakon

16.

- a. To je predvideno v zakonu.
- b. To je predvideno v zakonu.
- c. To je predvideno v zakonu.
- č. O tem odloči vlada.
- d. To je predvideno v zakonu.
- e. O tem odloči vlada.

16.1.

V Sloveniji sprejema zakone Državni zbor RS.

16.2.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

Naloge vlade

17.

17.1.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

17.2.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

17.3.

Pravilna rešitev je odgovor **a**.

17.4.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

17.5.

Napišejo ime trenutnega predsednika/-ice vlade.

18.

Naloga:		To mora urediti minister, ki vodi:
Kateri minister mora urediti, da bodo zimske šolske počitnice v vsej Sloveniji istočasno?		Ministrstvo za kulturo.
Kateri minister mora urediti, da ne bo treba tako dolgo čakati na zdravnika?		Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Kateri minister mora poskrbeti, da bomo v Sloveniji pridelali več zdrave hrane?		Ministrstvo za zdravje
Kateri minister mora poskrbeti, da bo ustanovljen nov muzej informacijske tehnologije?		Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
Kateri minister mora poskrbeti, da bodo mladi podjetniki lahko hitro ustanovili podjetje?		Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

18.1.

Pričakovani odgovor:⁵

Delo vlade je javno. Javnost dela vlade se zagotavlja z novinarskimi konferencami, z internetnimi predstavitvami in s sporočili, poslanimi po drugih informacijsko-telekomunikacijskih sredstvih. Vlada odgovarja na vsa vprašanja, pobude in predloge praviloma prek ministrstev in vladnih služb. Na vloge in pritožbe, naslovljene na predsednika vlade, odgovarja pristojna služba predsednika vlade v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi in vladnimi službami.

Predsednik vlade, generalni sekretar in vladni predstavnik za odnose z javnostmi obveščajo javnost o delu in o sprejetih odločitvah vlade. Ministri obveščajo javnost o tistih odločitvah vlade, ki sodijo v njihovo delovno področje. Po pooblastilu vlade ali ministrov lahko tudi državni sekretarji in predstojniki vladnih služb obveščajo javnost o sprejetih odločitvah, ki sodijo na njihovo delovno področje. Vsi naštetni morajo v javnih izjavah in pri svojih nastopih v javnosti izražati in predstavljati stališča vlade. Sprejeto odločitev vlade mora v javnosti zagovarjati tudi član vlade, ki je glasoval proti oziroma se je glasovanja vzdržal. Način glasovanja posameznega člana vlade velja za podatek z najvišjo stopnjo tajnosti.

Novinarji in drugi predstavniki javnosti praviloma niso navzoči na sejah vlade, razprave članov in drugih udeležencev seje veljajo za podatke z najvišjo stopnjo tajnosti, če vlada ne odloči drugače.

⁵ Vir: Vlada RS, Pojmovnik, Javnost dela vlade; http://www.vlada.si/o_vladi/pojmovnik/#c827; dostopno 14. 1. 2019.

19.

19.1.

NE. Nobena od treh strank NE more vladati sama, ker nima večine poslancev v državnem zboru (tj. vsaj 46 poslancev) in, na primer ne more sama sprejemati zakonov.

19.2.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

19.3.

Za večino v državnem zboru je potrebno **46** poslancev.

19.4.

Z večino v državnem zboru lahko sprejemajo zakone in druge odločitve.

19.5.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

19.6.

Pričakovani odgovor: Opozicijske stranke so nujne za demokracijo. Te **nadzorujejo** in včasih **kritizirajo** tisto, kar v državnem zboru in vladi (ali občinskem svetu) odločijo koalicijske stranke.

Varovanje pravic v državi

20.

20.1.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

20.2.

Pravilna rešitev je odgovor **a**.

20.3.

Pravičnost.

21.

Sodniki kaznujejo državljane, ki kršijo zakone.	nepravilna ⁶
Sodnike volimo na neposrednih volitvah.	nepravilna
Zagovornik zagovarja obdolženca.	pravilna
Če pride do kaznivega dejanja, policija zbira dokaze.	pravilna
Odvetnik brani obtoženega.	pravilna
Sodnik lahko izreče zaporno kazen.	pravilna
Komisija za preprečevanje korupcije skrbi za varstvo človekovih pravic.	nepravilna
Kdor je obdolžen kaznivega dejanja, velja za krivega, dokler se ne izkaže za nedolžnega.	nepravilna
Sodniki sodijo v izvršilno vejo oblasti.	nepravilna
Sodniki sodijo v imenu ljudstva.	pravilna

⁶ Primer: V primeru preteka roka trajanja jogurta prodajalec krši zakon, ne kaznuje pa ga sodnik.

22.

Sodnikovega⁷ izvrševanja sodne oblasti ne smejo zamajati pristranski interesi, javno protestiranje ali strah pred kritiko. Vsakršne poskuse vplivati nanj (politične, uradne, medijske, prijateljske, družinske in druge) mora zato pokončno in takoj zavrniti.

22.1.

Sodnike izvoli v trajni mandat državni zbor. S tem jim je zagotovljeno neodvisno delo. (Organizacijska⁸ neodvisnost po drugi strani zagotavlja, da ima sodnik delovno mesto in delovne pogoje, ki mu omogočajo, da odloča brez kakršnih koli pritiskov in omejitev. V zvezi s tem je bistveno zlasti, da imenovanje sodnikov na sodniška mesta ni politično odločanje; da imajo sodniki zagotovljeno materialno in procesno imuniteto pri opravljanju sodniške funkcije (134. Člen URS); da jim je zagotovljeno primerno plačilo za delo; da imajo zagotovljen trajni mandat za opravljanje sodniške funkcije, vključno z varovalkami zoper premestitev v času trajanja mandata (129. in 132. člen URS); in da lahko njihove odločitve revidirajo le instančna sodišča.)

23.

Naloga:		Ustanova:
Kdo preverja pravilnost zbiranja in obdelovanja osebnih podatkov kupcev, ki jih zaupajo trgovskemu podjetju?		varuh človekovih pravic.
Kdo opozarja na kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin?		informatijski pooblaščenec.
Kdo preverja sumljive posle in dejanja javnih uslužbencev?		računsko sodišče.
Kdo preverja pravilnost porabe občinskega proračuna?		komisija za preprečevanje korupcije.

Na referendumu državljani odločajo neposredno

24.

Pravilna rešitev je odgovor **b**, ker ne morejo volivci ene občine odločati o življenju ljudi v drugi občini ali celo državi.

24.1.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Aktivno državljanstvo in demonstracije

25.

Učence spodbudimo k pisanju o akcijah, ki so se dogodile v njihovih lokalnih območjih (ali Sloveniji). Napišejo primer solidarnostne, okoljske in humanitarne akcije.

26.

Učence spodbudimo k pisanju o demonstracijah, ki so se dogodile v Sloveniji.

⁷ Sodni svet, Komisija za etiko in integriteto, Kodeks sodniške etike.

⁸ Sodni svet, Komisija za etiko in integriteto, Kodeks sodniške etike.

Oblast mora delovati javno

27.

Pravilna rešitev je odgovor č.

27.1.

Možne rešitve:

Vrsta medija	Medij	Značilnost
Globalni	Svetovni splet	Možnost dostopa po vsem svetu
Nacionalni	RTV Slovenija	Javni medij, ki poroča za vse prebivalce Slovenije
Lokalni	Trobla, glasilo občine Velike Lašče	Poroča o lokalnih temah. Namenjeni so prebivalcem na tistem območju, kjer izhaja.
Komercialni	Radio Antena	Za svoje delo dobijo finančna sredstva s prodajo oglasov.

27.2.

Politiki morajo delovati **javno**. To pomeni, da svojih odločitev in svojega ravnanja ne smejo skrivati pred državljani. Državljeni imajo pravico vedeti, kako delujejo, kaj razpravljajo in odločajo politiki ter oblast. To izvejo predvsem iz medijev.

28.

Pravilna rešitev je odgovor a.

28.1.

Mediji o kandidatih, političnih strankah, izvedenih anketah in drugih informacijah povezanih z volitvami lahko poročajo do polnoči v petek zato, da se volivci lahko v miru sami odločijo. Nihče ne sme v tem času vplivati na volivčevo odločanje.

29.

Izvajanje takega nadzora politikov **NI** dovoljen. To bi bil vdor v zasebnost in bi, na primer kršil:

- Slovensko ustavo (II. Človekove pravice in temeljne svoboščine),
- Splošno deklaracijo človekovih pravic in
- tudi 149 člen kazenskega zakonika ((1) Kdor neupravičeno slikovno snema ali naredi slikovni posnetek drugega ali njegovih prostorov brez njegove privolitve in pri tem občutno poseže v njegovo zasebnost, ali kdor takšno snemanje neposredno prenaša tretji osebi ali ji takšen posnetek prikazuje ali ji kako drugače omogoči, da se z njim neposredno seznanj, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do enega leta. (2) Če stori dejanje iz prejšnjega odstavka uradna oseba z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic ali poskusi to storiti, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let.)

Vprašanja za preverjanje znanja in razumevanja

Učenci odgovorijo na vprašanja, ki so različnih taksonomskih ravni. Nekatera zahtevajo le reprodukcijo zapisanega, druga kritično mišljenje.

Dejavnosti

Učence spodbujajo k načrtovanju in možnosti uresničevanja določenih aktivnosti.

Vaje za utrjevanje znanja in razmislek

1.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

1.1.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

(**Svobodna volilna pravica**⁹ pomeni, da volivci lahko resnično svobodno izbirajo med različnimi kandidati oziroma političnimi strankami na volitvah. Svoboda volitev obsega tudi pravico vsakega volivca, da uveljavi svojo **volilno pravico** ali pa ne. Načelo **svobodne volilne pravice** je zlasti poudarjeno tudi v ustavi pri volitvah v državni zbor, vendar je treba glede na naravo ustavne ureditve to načelo upoštevati kot splošno načelo, ki velja za vse volitve.)

1.2.

To je vprašanje, pri katerem učenci pokažejo ali razumejo volilno pravico. Risar je žele povedati, da vsak slovenski polnoletni državljan ima pravico voliti in kandidirati na volitvah.

2.

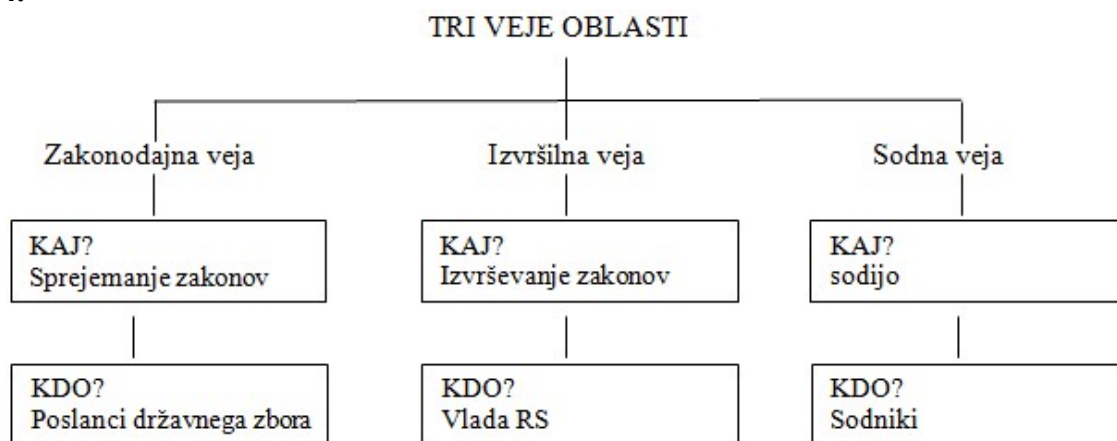
	Predsednik republike	Poslanec v državnem zboru	Župan
Kdo lahko kandidira?	Vsak polnoletni državljan RS.	Vsak polnoletni državljan RS.	Vsak polnoletni državljan RS, s stalnim naslovom v občini v kateri kandidira.
Za koliko časa je izvoljen?	5 let	4 leta	4 leta
Kolikokrat je lahko izvoljen?	2 krat	/	/
Izvolimo ga/jih na: (Obkroži odgovor.)	• neposrednih	• neposrednih	• neposrednih

3.

Pravilne rešitve so (**niso** naloge predsednika RS) odgovori **b**, **č** in **e**.

⁹ Državna volilna komisija, Volilna pravica; <http://www.dvk-rs.si/index.php/si/kje-in-kako-volim/volilna-pravica>, dostopno 15. 1. 2019.

4.

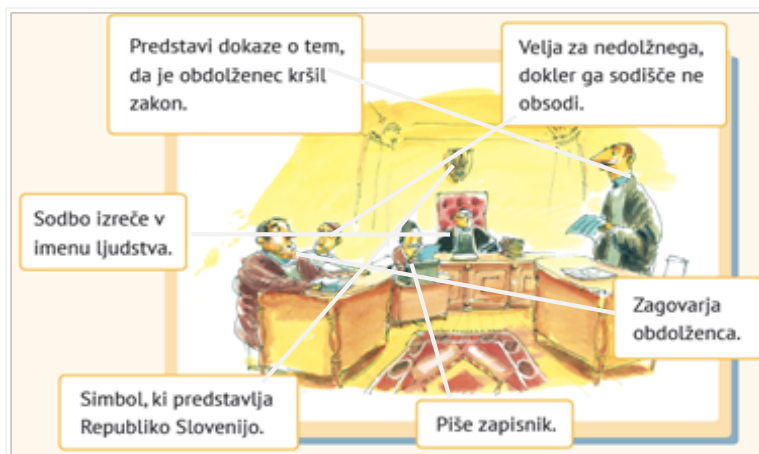

5.

Namen naloge je, da učenci ločijo med različnimi upravnimi organi v občini in državi, ter se za določen opravke napotijo na pravi urad. Ob reševanju te naloge učitelj vodi pogovor kje občani urejajo različna dovoljenja. Učitelj veže pogovor na občino v kateri je šola.

Opravke	Ministrstvo/ občinska pisarna
Starši potrebujejo dovoljenje za uporabo občinskega vodovoda.	Občinska pisarna za urejanje voda
Obnavljajo staro hišo, ki je kulturni spomenik. Zato potrebujejo dovoljenje za gradbene spremembe na hiši.	Ministrstvo za kulturo
Zgraditi želijo nov priključek na občinsko cesto.	Občinska pisarna za urejanje cest
Ker je takoj za hišo potok z ribami in raki, potrebujejo sanitarno soglasje, da z obnovo hiše ne bodo onesnažili potoka.	Ministrstvo za okolje
Oddajali bodo sobe turistom. To morajo prijaviti na ministrstvo.	Ministrstvo za gospodarstvo
Potrebujejo potrdilo, da bo hiša obnovljena po pravilih varstva pred požarom.	Ministrstvo za obrambo (CZ – gasilci)

6.

7.

Pravilne rešitve so odgovori **d, e, f in h**.

8.

Pričakovani odgovori:

8.1.

Avtorja članka v časopisu Jutro je zanimalo privatno življenje pevke (razmerje s spremljevalci).

8.2.

Avtorja članka v časopisu Narod je zanimala politična pripadnost pevke in izid volitev.

9.

Naloga je namenjena razvijanju, urejanju in preverjanju predstav, ki jih imajo učenci o demokraciji.

10.

Pravilni odgovor je **NE**.¹⁰

11.

Pravilna rešitev je odgovori **c**.

¹⁰ Več o tej temi si lahko preberete v Kodeksu Društva novinarjev Slovenije. Objavljen je tudi na spletni strani <https://novinar.com/drustvo/o-nas/dokumenti/kodeks/>, dostopno 16. 1. 2019.

2. FINANCE, DELO IN GOSPODARSTVO

Gospodarska skupnost državljanov

1.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

2.

2.1. ---

2.2.

Možakar **B** na risbi se sklicuje na pravico številka **b**.

2.3.

Možakar **A** na risbi se sklicuje na pravico številka **a**.

Lastnina in delo

3.

Pravilna rešitev sta odgovora **a** in **c**.

3.1.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

3.2.

Vprašanja so namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Podjetja

4.

Pravilna rešitev sta odgovora **b** in **c**.

4.1.

Napiše ime zasebnega podjetja, ki je v okolici šole.

4.2.

daje delo – **DELODAJALEC**

jemljejo delo – **DELOJEMALEC**

5.

Ob reševanju te naloge učitelj vodi razpravo ali bi učenci katere pravice ali dolžnosti zaposlenih dodali ali odvzeli.

40-urni delovnik	Točen prihod v službo	Letni dopust	Izobraževanje
P	D	P	PD

Vestno opravljanje dela	Odmor	Denarni dodatek za letni dopust	Malica
D	P	P	P

Plačilo stroškov prevoza na delo	Denarna odpravnina ob odhodu v pokoj	Upoštevanje navodil nadrejenih	Varne delovne razmere
P	P	D	P

Varovanje osebnih podatkov zaposlenih	Redna mesečna plača	Pogodba o zaposlitvi	Stavka
D	P	P	P

Nasprotni interesi in želje

6.

6.1.

DA, lastnina delniške družbe je razdeljena na množico lastnikov- delničarjev.

6.2.

Dobiček je denar, ki ostane podjetju od prodaje izdelkov ali storitev (potem ko podjetje pokrije vse stroške, skupaj s plačami, in plača davek občini in državi).

6.3.

kapital

6.4.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

6.5.

Risar je z risbo želel prikazati, da je vodstvo podjetja zaposleni znižalo plačo. Učenci izrazijo svoje mnenje o tem dejanju.

Pogajanja v podjetju in stavka

7.

7.1.

Sindikalna organizacija zastopa pravice in koristi delavcev. Ko pride do nasprotja med delavci in lastniki, se sindikalna organizacija v imenu delavcev z direktorji pogaja o tem, kako bi razrešili nasprotje interesov obeh strani.

7.2.

Če so zaposleni nezadovoljni, na primer s plačami, delovnim časom ali odpuščanjem, lahko prenehajo delati in začnejo stavkati.

7.3.

Ta pravica zaposlenih je zapisana v Ustavi RS.

7.4.

Stavko morajo zaposleni predhodno prijaviti vodstvu podjetja.

Slabe strani sodobnega kapitalizma

8.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Finančni načrt države

9.

9.1.

Pravilna rešitev je odgovor **a**.

9.2.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

9.3.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

10.

10.

Možni odgovori:

Prihodki državnega proračuna: davek na dodano vrednost ali DDV, trošarine, dohodnina, prejeta sredstva iz EU, kapitalski, premoženjski in ostali davki itd.

Odhodki državnega proračuna: socialna varnost (starševska nadomestila, denarna socialna pomoč, prehrana učencev, dijakov in študentov, štipendije itd.), pokojnine, spodbude za zaposlovanje, izobraževanje, znanost, kultura, šport, promet, varnost itd.

10.1.

V primeru, da ima država proračunski primanjkljaj (več odhodkov kot prihodkov), se zadolži.

Vprašanja za preverjanje znanja in razumevanja

Učenci odgovorijo na vprašanja, ki so različnih taksonomskih ravni. Nekatera zahtevajo le reprodukcijo zapisanega, druga kritično mišljenje.

Dejavnosti

Učence spodbujajo k načrtovanju in možnosti uresničevanja določenih aktivnosti.

Vaje za utrjevanje znanja in razmislek

1.

Predno učenci v zvezek narišejo shemo ustanovitve podjetja vodimo pogovor o vsaki posamezni fazi ustanovitve. Na koncu se z učenci pogovorimo o vlogi sindikatov v podjetjih in pomenu gospodarskih zbornic.

2.

- Šole dobijo denar iz državnega in občinskega proračuna. Zato sta oba odgovora pravilna.
- Država zbere denar z davki na dodano vrednost ali DDV, trošarinami, dohodninami, prejeta sredstva iz EU, kapitalski, premoženjski in ostali davki itd.
- Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

3.

Interesi	Lastnik/-i	Direktor/-ji	Delavec/-ci
Uspešno poslovanje podjetja	DA	DA	DA
Višja plača	–	–	DA
Večji dobiček	DA	DA	–
Nakup nove strojne opreme	–	DA	–
Ohranitev delovnega mesta	–	–	DA
Zmanjšanje števila zaposlenih	DA	–	–
Izplačilo trinajste plače	–	–	DA
Majhna odsotnost z dela	DA	DA	–

4.

Možni odgovori:

4.1.

Za nakup učbenikov v OŠ, plače učiteljev, vzdrževanje šol itd.

4.2.

Za nakup obrambne opreme, za opremo pripadnikov CZ in gasilcev, plače vojakov, vzdrževanje vojaških objektov itd.

4.3.

Za subvencije mladim kmetom, varnost in kakovost hrane oziroma živil, varstvo rastlin in živali, gozdarstvo, lovstvo, ribištvo, varstva hrane oziroma živil v gostinski dejavnosti itd.

4.4.

Za socialno pomoč družinam, brezposelnim, pokojnine, spodbujanje zaposlovanja, izobraževanje odraslih itd.

4.5.

Za vračilo kreditov in obresti, ki jih je najela država.

5.5.

Vprašanje je namenjeno izražanju mnenja.

Možni odgovori: EVRO, prost prehod mej, enotne cene mobilnega gostovanja (pogovori, SMS, prenos podatkov itd.), izmenjava učencev – ERASMUS itd.

6.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Slovenija je članica nekaterih mednarodnih organizacij

OZN

7.

Nekateri možni odgovori:

- Varovanje bodočih rodov pred strahotami vojn.
- Vera v temeljne človekove pravice.
- Dostojanstvo in vrednost človekove osebnosti.
- Za enakopravnost moških in žensk.
- Za enakopravnost narodov.
- Združevanje moči za mir na svetu.

NATO

8.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

OECD

9.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

3. SLOVENIJA, EVROPSKA UNIJA, SVET

Slovenija v Evropski uniji¹¹

1.¹²

a. **28 držav članic:** Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo. (*Državljeni Združenega kraljestva so se na referendumu leta 2016 odločili, da izstopijo iz EU. 29. marca 2017 je začel teči predvidoma dveletni rok, v katerem bodo izstopili iz EU. Združeno kraljestvo ima do izstopa iz EU vse pravice in obveznosti kot druge države članice EU.*)

b. **507.069.424** prebivalcev.

c. **24** uradnih jezikov.

č. V **Italiji** in **Avstriji**.

2.

2.1. NE.

2.2. DA

2.3. NE.

2.4. NE.

2.5. DA

2.6. NE

2.7. NE

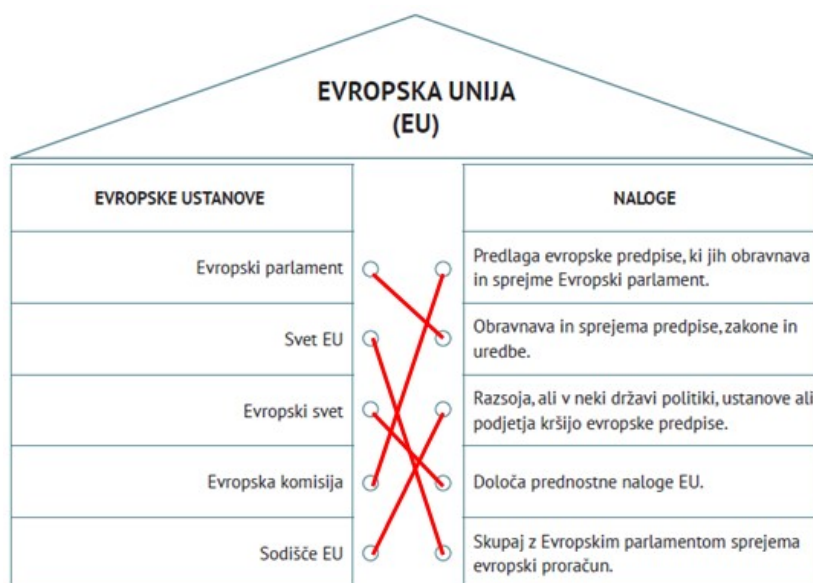
2.8. NE

2.9. NE

2.10. NE

Pomembne ustanove Evropske unije

3.

¹¹ Odgovori na vprašanja v nalogah, ki so vezane na EU, so bili pripravljene pred izhodom Združenega kraljestva iz EU, na dan 19. 1. 2019.

¹² Vir: RS, Kratka predstavitev EU, <http://www.arhiv.evropa.ukom.gov.si/si/kratka-predstavitev/index.html>, dostopno 8. 12. 2017.

4.

4.1.

Slovenija ima v evropskem parlamentu **8** poslancev.

4.2.

Napišejo ime trenutnega predsednika Evropske komisije.

4.3.

Napišejo ime trenutnega komisarja iz Slovenije.

4.4.

Napiše področje, ki ga pokriva slovenski komisar.

Evropski predpisi in vsakdanje življenje

5.

5.1.

Evropska komisija.

5.2.

Ustanova ima 28 članov ali komisarjev.

5.3.

Komisija bo odobrila uvoz genetsko spremenjene hrane v EU.

5.4.

Zaradi morebitne slabše odpornosti ljudi na antibiotike.

5.5.

Vprašanja za preverjanje znanja in razumevanja

Učenci odgovorijo na vprašanja, ki so različnih taksonomskih ravni. Nekatera zahtevajo le reprodukcijo zapisanega, druga kritično mišljenje.

Dejavnosti

Učence spodbujajo k načrtovanju in možnosti uresničevanja določenih aktivnosti.

Vaje za utrjevanje znanja in razmislek

1.

Slogan EU •	• 12 zvezdic
Dan Evrope •	• Oda radosti
Evropska himna •	• Združena v različnosti
Evropska zastava •	• 9. maj

2.

2.1.

Članom parlamenta rečemo **POSLANCI**.

2.2.

Pravilna rešitev je odgovor **a**.

2.3.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

2.4.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

3.

	Evropski svet	Evropski parlament	Evropska komisija
Naloga	Določi splošno politično usmeritev EU.	Skupaj s Svetom Evropske unije sprejema proračun EU, predpise, uredbe in zakone.	<ul style="list-style-type: none"> • Predlaga nove predpise in zakone. • Skrbi, da se izvajajo zakoni EU. • Pripravlja letni proračun EU. • Zastopa EU izven njenih meja.
Dolžina mandata		Poslanci so izvoljeni za pet let.	Poslanci so izvoljeni za pet let.
Sedež ustanove	Sedež ima v Bruslju.	Sedeže ima v Strasbourgu, Bruslju in Luksemburgu.	Sedež ima v Bruslju.

4.

OZN •	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacija, ki povezuje skoraj vse države sveta.
OECD •	<ul style="list-style-type: none"> • Slovensko se imenuje Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj.
NATO •	<ul style="list-style-type: none"> • Glavna cilja zveze sta skupna obrambna in varnost članic. • UNICEF je ena od organizacij znotraj ... • Slovensko se imenuje Organizacija severnoatlantskega sporazuma. • Slovensko se imenuje Organizacija združenih narodov. • Organizacija, ki povezuje razvite države, svetuje, kako reševati gospodarske težave.

4. SVETOVNA SKUPNOST

1.

1.1.

Pravilna rešitev je odgovor **a**.

1.2.

Vprašanja so namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenj.

2.

2.1.

Pravilna rešitev je odgovor **b**.

2.2.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

3.

V veliki večini so proizvodnjo preselila tekstilna podjetja v kraje s cenejšo delovne silo.

Možni odgovori: Beti Metlika, Lisca Sevnica, Svilanit Kamnik, Alpina Žiri itd. Za pravilni odgovor se lahko upošteva tudi podjetja, ki so preselila del ali celotno proizvodnjo v druge države zaradi drugih vzrokov, kot so ugodnejše davčno okolje, cenejša delovna sila itd., na primer: Seaway in Pipistrel v Italijo, Meblo Jogi in Gorenje Tiki v Srbijo, Ciciban v Bosno in Hercegovino, Romateks v Tunizijo itd.

3.1.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

4.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

5.

Pričakovana odgovora sta npr.: **onesnaževanje in segrevanje ozračja**.

6.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

7.

Pravilna rešitev je odgovor **c**.

Vprašanja za preverjanje znanja in razumevanja

Učenci odgovorijo na vprašanja, ki so različnih taksonomskih ravni. Nekatera zahtevajo le reprodukcijo zapisanega, druga kritično mišljenje.

Dejavnosti

Učence spodbujajo k načrtovanju in možnosti uresničevanja določenih aktivnosti.

Vaje za utrjevanje znanja in razmislek

1.

Nekaj učencev predstavi svoje odgovore. Skupaj si na zemljevidu sveta ogledamo države iz katerih prihajajo izdelki. Ob tem se pogovorimo kje v svetu so glavna središča politične in gospodarske moči na planetu. Z učenci poskušamo ugotoviti povezavo med političnimi in gospodarskimi središči moči na planetu (10 gospodarsko najmočnejših držav spada med politično najmočnejše države na svetu).

Nato se z učenci pogovorimo tudi o dejavnikih, ki vplivajo na to, da je neka država politično in gospodarsko močna (velikost populacije, velikost države, geografska lega države, gospodarski razvoj, članstvo v mednarodnih organizacijah itd.). Sledi razprava. *Kako je članstvo v Evropski uniji (in zvezi NATO) vplivalo na moč Slovenije v svetu? Kaj je naloga Svetovne trgovinske organizacije?*

2.

Naloga je namenjena razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

3.

3.1.

- Slovenske humanitarne organizacije pomagajo ljudem, ki jih je prizadel potres z materialnimi in finančnimi sredstvi.
- Vsak posameznik tudi lahko pomaga ljudem prizadetim v potresu s finančnimi sredstvi ali pa na primer ponudi posamezniku ali družini, kateri imajo podrto hišo, prostor za bivanje.

3.2.

Vprašanje je namenjeno razvoju kritičnega mišljenja in izražanju mnenja.

Ob nalogi lahko začnemo tudi pogovor z vprašanji:

- Ali bi lahko bilo kaj narobe pri razdeljevanju pomoči?
- Kako bi odpravili morebitne nepravilnosti?
- Kako bi spodbudili ljudi, da ne bi mislili le nase?
- Kaj lahko naredi naša šola za prizadete v potresu oziroma kako lahko pomagajo ljudem v stiski?

4.

1. Kako imenujemo dogodek, ko množica ljudi spremeni kraj ali državo bivanja?

PRESELJEVANJE

2. Kako imenujemo ljudi, ki protestirajo (demonstrirajo) proti slabim stranem globalizacije?

PROTIGLOBALISTI

3. Kaj je posledica pomanjkanja hrane? **LAKOTA**

4. Kje lahko najhitreje pridobimo različne podatke? **INTERNET**

5. Do česa dostopamo s pomočjo svetovnega spleta? **INFORMACIJ**

6. Eden od obnovljivih virov energije. **SONČNA ENERGIJA**

7. Kako imenujemo pojav, ki povzroča dvig temperature zemeljskega ozračja? **TOPLA GREDA**

8. Ena od posledic globalizacije. **SVETOVNI TRG**

REŠITEV: GLOBALIZACIJA

Z učenci se pogovorimo katere so najbogatejše in najrevnejše države na svetu. Poiščemo jih na zemljevidu. Nato nadaljujemo pogovor o tem kaj je globalizacija prinesla bogatim in kaj revnim državam.